

Bertsio elektroniko honen jatorria: *Alkar*, Pedro Mari Otaño. Buenos Aires, 1904.
<http://www.susa-literatura.com/emailuak/otanyo/>

Klasikoen Gordailuan:
<http://klasikoak.armiarma.com/idazlanak/O/OtanoAlkar.htm>

ALKAR

Pedro Mari Otaño

Klasikoen Gordailuak egindako lanak oro dominio publikokoak dira, eta, Jabetgo Intelektualaren Legearen arabera jatorrizko idazlanak bestelako eskubiderik ez baleuka, nahi bezala erreproduzi daitezke.

Dos palabras

Se admite como verdad axiomática, que los poetas son seres privilegiados que tienen la alta virtud de ennoblecer la existencia humana, y de reflejar á lo vivo el genio y la civilización característica de sus respectivos pueblos.

Por eso los verdaderos poetas y sus obras viven todo el ciclo del pueblo y de la civilización que reflejan.

En los pueblos de origen y cultura oriental —donde las gradaciones de las gerarquías humanas concuerdan con las gradaciones de la fantasía, y donde por ello mismo la leyenda, la ley y el derecho han llegado con cierta naturalidad hasta subordinar los dioses inmortales al capricho de las veleidades humanas, y elevan al mísero hombre al centro de la divinidad —sus poetas— los genios de su cultura salvan esos contrastes con la grandilocuencia de su genial fantasía, elevando para el caso, cuando así conviene, á precepto religioso las creaciones de sus delirios idílicos.

En cambio, en la civilización occidental, en la ibérica ó sea la baska —donde la cultura y el arte guardaron siempre, en todas sus múltiples manifestaciones, la más estrecha armonía con el criterio analítico de la razón, y donde por ello mismo le está prohibido al hombre trabucar hasta en broma, las inflexibles leyes de la naturaleza—, sus poetas al revés de en otros pueblos y en otras civilizaciones son los guardianes del criterio, y los Catón de las buenas costumbres.

La *Iliada* y la *Odisea*, lo mismo que la mayoría de los poemas de su género, sean estos producto de civilizaciones antiguas ó modernas, son inconcebibles en lengua y cultura euskara, porque jamás esta lengua podría autorizar las ficciones en que se tejen sus argumentos, debido, á que nunca el criterio propiamente basko, admite las trasgresiones del sentido común y de las leyes eternas.

Lo falso, aún en la poesía, para él es *txorakeri* —frivolidad— cosa impropia para recreo y enseñanza de hombres serios. Modalidad explicable si se tiene en cuenta, que el basko es esencialmente analítico, y que la necesidad de satisfacer la suspicacia ingénita de su espíritu le con-

vierte en cultor devotísimo de la naturaleza, que le presta sus enseñanzas y le controla sus concepciones.

De aquí el carácter preciso y estable de la cultura euskara, y la causa de la atribuida sencillez de su literatura, lo mismo que la razón de que sus poetas sean más naturalistas que ideólogos ó si se quiere más concretos que líricos.

Debe sin embargo tenerse en cuenta al apreciar esa literatura baskongada, especialmente la poesía, que fuera de estos principios que reglan su naturaleza, ha contribuido también á esta sencillez, su carácter generalmente popular; á que es obra de *bersolaris*, en su mayoría analfabetos, y todavía á que muchas de las composiciones que la forman, son improvisadas en metro y ritmo exigidos.

Y sin embargo, esta poesía popular es la más estimada del pueblo, porque es sin duda alguna la que mejor se ajusta al ritmo, al gusto, sentimiento y modismos que constituyen su alma.

A esta clase de poesías aunque en forma variada pertenecen la mayoría de las composiciones que son materia de este libro.

Pello Mari, como llaman á Otaño, con todo el cariño de su adhesión, sus *erritarres*, es poeta por *natura bersolari*, de familia de *bersolaris*, y originado en tierra saturada de leyendas y ritmos baskos, en la cuenca del Hernio donde es fama se guardan con más pureza la lengua y costumbres baskongadas.

Pero Otaño aunque *bersolari*, por las exigencias de sus peregrinaciones en tierras lejanas, ha iniciado su espíritu en lenguas y culturas extrañas á la propia, sin por esto debilitar el estro heredado.

Es más, esta cultura exótica que motiva amasijos indigestos en nuestros escritores baskongados, robustece el estro originario en Otaño; —en prueba de ello, pueden citarse como hermosos ejemplos de ello; *Anaitasuna Aitona gizagaisoa*, *Elizaknak*, *Aita-semeak* y *Auntza larrera*; composiciones que con *Donostiya* denotan sin duda cierta complejidad, pero en los que se reflejan nítidamente: las riquezas y virtudes de la lengua y de la cultura genuinamente euskaras.

Esta es la razón de que LA BASKONIA que hace doce años se consagra en esta tierra preferida de nuestra emigración, al cultivo y propagación de las letras baskongadas, haya correspondido gustosa a las instancias de estimados amigos, que deseaban la recopilación de sus más aplaudidas composiciones; tanto para difundirlas en obsequio del laureado poeta, cómo para presentar á los verdaderos amantes de las letras y del resurgimiento euskaro, la oportunidad de honrarlas, esti-

mulando el talento y la constancia de autores que como Pedro María Otaño escriben por noble tensión del espíritu, sin propósito ni perspectiva de lucro inmediato, pero á espensas del tiempo y las ocupaciones que preveen á las exigencias de sus necesidades.

Es pues entonces justo, se recompensen esa inspiración, ese sacrificio y ese generoso espíritu que en su conjunto reflejan con tan feliz acierto las hermosas y fecundas virtudes de nuestra raza y de nuestra cultura, recreando el espíritu en sus enseñanzas.

Batasuna

Jakin nayian zein dan munduko
Izkuntzarikan zarrena,
Au da jakintsu askok zentzuba
Nekaturik dakarrena:
Len azaletik ibiltzen ziran,
Badatoz sartzen barrena
Ta gaur geyenak aitortzen dute,
Euskera zala aurrena.

Geroztik sortu ta indarturik
Zenbat izkuntza ez da ill,
Gelditurikan lurperaturik
Betiko mutu ta ixill!
Euskera galtzen sayatu arren
Asko berritxu ta zirtzill,
Indar berriyak artzen ari da,
Gazte bat bezela dabill.

Mundu guztiyan arkitzen diran
jakintsurik aundiyanak,
Ta batez ere, orain Londres-en
Eta Berlin-en daudenak,
Eman dituzte Euskeragatik
Albisterikan onenak;
Burlatzen duten ergelak dira
Ezagutzen ez dutenak.

Bañan, aldebat utzi ditzagun
Ezjakiñen txarkeriyak,
Ta euskaldunak izan gaitzen
Prestubak eta aundiyanak.
Zer egingo du, maisu zitalak
Agintzen duten erriyak?
Illuntasunak kenduko ditu
Datorren egun berriyak.

Bidasoaren bi aldeetatik
Anayak deika elkarri,
Ari-dirala, jakindu degu
Ta bilduko dira sarri,
Lengo oitura onak ostera
Nai lituzteke ezarri,
Ta «bataunak» bakarbakarrik
Litzake oyek ekarri

Gure Euskal-lur eder maitean
Bizi diraden anayak,
Elkarganatu ditu odolak
Ta «denak bat» izan nayak;
Buenos Aires-en bildubak daude
Euskera indartzeko gayak;
Poztu gaitezen. O, euskaldunak!
Badatoz egun alayak.

«Denak.bat» egin, eta sayatu
Gaitezen alegiñian;
Gure izkuntza eta oiturak
Ipintzen beren oñian
Guztiyok egiñ gentzake zerbait,
Bakoitzak aldun añian,
Jaungoikua ta Euskera jartzen
Gauza guztiyan gañian.

Batek egiñ nai luken guztiya
Nola ezdaukan aukeran,
Borondatia badaukat baiño,
Asko eznezake eman:
Liburutxo bat izkribatu dot...
Gipuzkoa-ko izkeran,
Zuek esango dezute, ondo
Edo gaizki egin deran;
Irakurliak, barka zazute,
Ezbadago txit naieran,
Eta lagundu dezagun alkar,
Ia indartutzen geran.

Donostiya

(Uxua)

Sarritua

Nola gizon guztijak
txit aundiyak diran
eta oso txikiyak
denbora berian,
batek asko pentsatu,
eta ondorian,
igartzen diyo nola
gauz'asko lurrian,
ainbeste itsasuan
ala legorrian,
egonagatik anbat
gugandik urrian,
Jaungoikuak daduzkan
betiko gordian.

Argatik dago txutik
betiko galdeera:
— Zergatikan da gauz'au
beste ori zer da?
— Iñoiz erantzuteko,
izaten da era,
gizona iritxi da
zerbait jakitera
Illunpetatik gauza
asko du atera;
bañan jakintsunetan
geyena dan bera
erortzen da maizena
galde egitera:
— Zergatikan da gauz'au
beste ori zer da!

Ixiltzen diranian
gizon jakintsunak,
izketan asten gera
gutxi dakigunak;
ayentzat bide asko
daude txit illunak,
estrapozoz betiak
eta trabadunak;
guretzat berriz denak
liraiñ ta legunak,
gañera geren ustez
oso ezagunak;
ez bestek erakutsi
izan dizkigunak
edo ikasbiretik
datorkizkigunak,
baizikan ametsetan
sortzen zaizkigunak.
Naiz farra egiñ iñoiz
aditzen digunak,
beti izango dira
guretzat lagunak.

Argatik, galdetzian:
Donostiya zer da?
Ikusten da lenago
diyotan bezela,
jakintsu aundi denak
ixilik daudela,
edo geyenaz ere
mintzatzen dutela
lan ori erabaki
eziñ ditekela;
ametsgilliak berriz,
kolpian, berela,
bere erantzuerara,
ematen dubela

esanaz; — Donostiya?
 Kantauriko perla,
 ta beste izen asko,
 errezki, orrela,
 txit ondo datozenak
 jartzen ditubela.
 Nork ukatu doaya
 berez datorrela!

Naspillaturik beren
 pisuz eta neurriz,
 mundu guztiya bete
 nai dutenak egiz,
 bete oi dutena da
 kopeta izerdiz,
 gauzak ezagutzeko
 arreta geyegiz.

Nik agurtutzen ditut
 begiramen aundiz,
 naiz berak farra egiñ
 gure umekeriz;
 or konpon ditezela
 beren jakinduriz;
 neretzat Donostiya,
 ara zer dan berriz:—
 Uso bat-biralduba
 Noe-ren Arkatik,
 iñon legorrik bazan
 jakitiagatik
 pixti leyal gaxua
 al zuben lekutik, i
 izpi bat txintxilika
 zubela mokotik,
 aditzera emanaz
 argiro gogotik
 azaltzen ari zala
 lurra ujalpetik,
 biurtu zan atzera
 urditza artatik,

lokabetuaz denak
 zeukaten dudatik.

Putzuban emanikan
 len ainbeste jira,
 uso ona biraldu
 zutenak urdira,
 noizbait iritxi ziran
 Ararat mendira,
 lenbizi egokitu
 zan legortegira.
 Noe buruzariyak,
 irtenik erdira
 ta eskerrak emanaz
 zerura begira,
 itza bireztu zuben
 bere familira,
 esanaz: «Sem ta Jafet,
 egun'etorri da,
 ta Jaunak agindubak
 egiñ bear dira.
 Zeron emazteakiñ
 biyak urrutira
 joan bear dezute
 bizitza berrira;
 Kain ta bere andrea
 nerekiñ baitira;
 ait'amak zarrak gaude
 ta izan kupira,
 ez lotsikan biraldu
 gure aurpegira.
 Orañ bendiziyua
 ar zazute, tiral!»
 Eta agindu zuben
 beste alderdira:
 «Pixti denak bijoaz
 al duten tokira».

Aiñ leial legor billa
 joan zan egaztiya,
 ekarririk birpiztu
 zituben izpiya,
 pixti denak bezela
 izan zan utziya;
 bañan argitasunez
 nola zan jantziya,
 aurrera eramanik
 bere iritziya,
 laster igaro zuben
 legordí guztiya.
 Oroitutzen zan leku
 on bat ikusiya,
 eta bera izanik
 txit egalariya,
 alderdi artara zan
 berela abiya,
 topatzera goguan
 zedukan tokiya.
 Iritxi zubenian
 berriz Kantauriya,
 ementxen autu zuben
 beretzat kabiya;
 etziñ zan, eta ez da
 geroztik jaikiya;
 begira non daguan
 gaxua jatxiya:
 len uxua zan eta
 oraiñ Donostiya.

Buruba ageri du
 Gaztelu orretan,
 korputza Donostiko
 etxe ederretan,
 ta isatsa Loiola-
 ko erriberetan;

eskuiko egua
 Ategorriyetan,
 eta ezkerrekoa
 Antiguan bertan,
 edo alde artara
 dauden birietan.
 Beste pixti batzubek
 egope onetan
 ikusten dira iñoiz
 uda-egunetan,
 beren lumak bustiyaz
 Kontxako oletan,
 pozkidaz dabiltzala
 jostatzen uretan...
 Sartu gabe kondaira
 luziaguetan,
 orra nere iritziz
 Donostiya zer dan.

Elizakuak

(Edo au mundua!)

Illunak nabarturik
 bideko tiñua
 zeukan, ta ixildu zan
 txorien doñua,
 odoi tartetik iñoiz
 izarren keñua
 senti zan, bañan bian
 sortu zan lañua;
 argi baten aurretik
 kolpez errañua
 azaldu zan, ta laxter
 —eliza-siñua—
 gugana iritxi zan
 txintzarri-soñua.

Txilin-txilin jo zuben
 berriz txintzarriyak,
 aditzera emanaz
 gauza mirariyak,
 beti txit onak, bañan
 iñoiz miñgarriyak,
 izaten diranian
 gaitzak ekarriyak.
 Oso tristetu ziran
 gure aurpegiyak
 ta beria azaldu
 zuben illargiyak;
 eskuban arturikan
 buru estalkiyak,
 lurrian belauniko
 an geuden jarriyak
 ta parte-artu zuben
 Zeru-gau argiyak:
 an pasa biar zuben
 Jaungoiko aundi yak!

Eukaristi Santua
 jarriya Maisuak,
 zijuan pasatzen, ta
 beraren pausuak,
 umill agurtzen ditu
 kristau fedetsuak;
 ta nola emen ala
 geron geyentsuak,
 gertatzen diranian
 alako kasuak,
 burubak makur eta
 biyotzak jasua,
 barrendikan egiten
 dira errezuak,
 meserez izan ditzan
 miñ duben gaxuak.

Pentsatutzen munduko
 izate aulian,
 kasikan lorik egiñ
 ez nuben gaubian,
 ta urrengo goizian
 zortziyak aldian,
 joan nintzan jauna artu
 zunaren galdian.
 Ezkaratz zar batera
 sartu ondorian,
 kanta otsa senti zan
 etxe barrunbian,
 guztizko doñu alai
 eta ederrian.
 Pozez, bera aditzen
 negola an bian,
 biziro berri onak
 ziraden idian,
 gizon bat azaldu zan
 ate brinbalian,
 eta nere galdecera

egiñ niyonian,
 malko bi zerorizkan
 bere masallian
 ta ziyon: — ortxen dago
 gaxu'iyillian!...
 — Bere ama maitia
 zedukan oyian!
 Arriturik gelditu
 nintzayon aurrian
 ta kanta otsa nola
 senti zan artian,
 esan niyon: — or nola
 daude umorian,
 agoniya arkitzen
 bada etxe berian?
 Ori ez da kabitzen
 kristauben legian;
 eta erantzun ziran
 erdi negarrian:
 — Ai! *Or* famili asko
 nola bizi diran,
 anbat jakingo ere
 ez dute ordian
 desgrazi au arkitzen
 danikan gurian!
 Eziñ biziak gauzka
 aiñ bakardadian,
 ixil ixilik geren
 baztartxo pobrian,
 beste guztiyetaik
 kasikan gordian,
 ez bagiña bezela
 jayuak lurrian!...
 Illtzia obe izan
 liteke, aldian,
 bizi ez danarentzat
 itxura obian...!
 — Zenbat onlako oi da
 mundu zabalian!!

Aitona gizagaisoa

(Larogei pezetako sari bat eta bitezarra
 Mondragoin irabazitako moldaera)

Udaberriko usai gozozko
 ilunabartxo betian,
 Donostiyatik urruti gabe
 uri ontako partian,
 baserritikan onontz datorren
 bidetxigor politian,
 sagar ta gaztaiñ, aritz, elorri,
 urritz ta lore tartian;
 azpi aldian errekatxua
 marmariyaz ostopian,
 eguzkiaren azken dizdizak
 aruntzko mendi tentian,
 kuku ta beste txorien kantak
 baso guztiak botian,
 kabi batian lau txorikume,
 txillar tarteko otian.
 Gauz abei denai beriratuaz
 emen, gure lur maitian,
 «aiñon ez dago onelakorik»
 esanaz nere artian,
 netorren, eta alako batez
 jiratxo bat ematian,
 aitonatxo bat arkitu nuben
 eserleku arlotian,
 berekin zeukan penaren kargak.
 lurrera iya botian.
 Garai ta leku pozgarri artan
 gizon ura ikustian,
 alaitasunez inguratua
 aiñ egoera tristian,
 bereganatu nintzayon zerbait
 itzegiteko ustian.

Iruditzen zait gaur oraindik
bera ikusten naguela,
arri tontortxu baten gañian
eserita daguela;
belaun nekatu bien tartean
urrirtz makill bat dubela,
beraren puntan ipiñirik len
buruan zuben txapela,
bi eskuakin gogor elduaz,
kontu egiñaz onela,
eta kokotza oyen gañean
lotan balego bezela.
Nola jostatzen pill pill zebillen
egoaizetxo epela,
buruko ille txuri bakanak
egara zijoazela
esan zeikian, uste det berak
sentitutzen etzubela.
Antxen nenguan, bere onduan,
zer egiñ ez nekiyela,
laguntzarik nai zuben galdetu
edo aldegin bestela;
itzeigiñ zuben, eta kezkatik
atera nintzan berela.

Asnas lodi bat irten zitzayon
petxu estutik jasua,
ta lenbiziko au esan zuben:
— Nere Euskera gaxua!!

— Esan onetan ezaguturik,
aitonak zedukan miña,
erantzun nion: — Jauna! Euskara
ez dago aiñ aldegiña,
oraindik ere lur maite ontan
bada zeñek itzegiña...
— Bañan nere itz motxak etziran
bera lasaitzeko diña,

ta zion: — Ondo ikusitzen det
datorkigun erasua;
ez da biziko; laster, illko da
gure Euskara gaxua

Jauna, ez edi orla tristetu,
ez dago Euskara juna,
Ez du sentitzen inguru ontan
daguena alaitasuna;
ez du ikusten ez dala gaitza,
baizik dena osasuna;
Euskal-erriko txorien kantak
ez dago pozez entzuna?
— Bai, len bezela sayatzen dira
kukua eta soxua;
oyek or daude, bañan galduda
gure Euskara gaxua

Jauna, barkatu bizait, berriro
gogor egiten badiyot;
Euskara orain baño txarrago
egon dala derizkiyot;
ez du ikusten nola izkuntza
ontan ari geran biyok?
Gaur, Donostiyan ez dakiyenik
ez du aitortu nai iñork.
— Bañan erderak betiak dauzka
erriya eta basua;
alperrik zabiltz, galdua dago
gure Euskara gaxua.

Jauna, alaitzen asi gintezke
Euskara maite degunak;
badatoz, ustez iya betiko
galdutzat zeuden egunak;
len aintzakotzat artzen etzuten
damatxo txapela-dunak,
gaur erantzuten dute biotzez:
— «gu gerade euskaldunak»

— «Bañan ainbestek jartzen diote
traba edo arazua...
Nola nai dezu indartutzia
gure Euskara gaxual!

Jauna, badaki, nola lenago
ez genekiyen erderik,
eta guraso leyal on askok
umiak argitu nairik,
aldi batean, non ikusi da
izkuntz au gabeko mairik?
Orrengatikan dago Euskara
lotsaz txokuan gorderik.
— Bukatu bedi oitura orren
epea edo plazua;
izan zazute maitexiago
gure Euskara gaxua.

Jauna, ez beza negarrik egiñ;
osan diotan bezela, .
ikusitzen du lenago baño
askoz obeto gaudela:
luza lezake, zergatik zaill dan
oso indartzen berela...
— Ontan malkuak kolpez kendurik
erantzun ziran onela:
— Nik erderarik ez dakit, eta,
nere illobak... au sua!
ni bezelaxe burlatzen dute
gure Euskara gaxua.

Au mintzatuzian arkitu zuben
nonbait aiñ estu barrena,
non altxarikan eserlekutik
alzezaken azkarrena,
esan ziran: —Ai! Denak nai dute,
lege zarrak dakarrena,
eta ez dute ezagututzen,
izkuntza dala, aurrena.

«Miru gaiztoak menderatutzen
«duten bezela uxua,
«etzazutela illtzera utzi
«gure Euskera gaxua.

Eskuarekin agur egiñaz,
arturik makillatxua,
etxe aldera, abiatu zan
aiñ euskaldun doatsua:
geldi-geldika jarraitu nion
neurtuaz bere pausua,
illobetara biurtu zediñ,
aitona gizagaixua

Anaitasuna

(Pakea)

Larogei pezetako sari bat eta bitezarra Oyarzunen inabazitako moldaera

Ikusirikan arrai zatarrak
 arrapatutzean aula,
 erruki gabe, bizi-bizirik,
 sabeleratzen duala;
 gisa berean pizti gogorrek
 menderaturik argala,
 onen karrasiz kupitu gabe
 puskatzera daramala;
 gizonak oei begiraturik
 esaten du bereala,
 ikaraturik nola indarrak
 daukan agintea ala,
 «arrazoyaren argirik eta
 zentzu gabeak dirala»;
 ta sinisturik, bera askozaz
 biotz obekua dala,
 jakiñik Jaunak zentzua eta
 kupira eman dizkala,
 pentsatutzen du alako lanik
 egingo ez lukeala
 Aitorturtzen det, lotsa aundi bat
 barrenen sartzen zaidala,
 iduriturik iñoiz gizona,
 piztiak beziñ zitala.

Arrazoyaren argi gabeak,
 nola diran pizti denak,
 ta ezagutu ez litzateken
 ematen dituzten penak,
 oyek dirade barjakindeko
 kargatik libre daudenak,
 bañan ez dira orla arkitzen

gizonikan lotuenak,
 atzera dauden basati, edo
 salbajerik gualduenak,
 zergatik diran Jainkoak bere
 antzez egiñ zituenak.
 Alaxen ere barkatzekuak
 dira okerrik geyenak;
 ume traketsak beste gauzarik
 ez diran gizon ayenak,
 Nola arritu, ez egiteaz,
 obra on eta zuzenak,
 Jesukristo-ren Lege Santua
 iritxi etzayotenak!

— «Aita nerea, barka zaiezu,
 ezdakite zer egiñ duten!».
 — Begira emen Maisu aundiak
 nola digun erakusten,
 ezaguerarik gabeak zenbat
 gaitz gutxiago dituzten,
 sayatu arren beste iñoren
 zaiñ eta ezurrak austen.
 Nor arrituko da itxua ez
 ibilliagatik zuzen?
 Bañan gu oitu baldiñ bagera
 txikitandikan ikusten;
 zuzen-bidea jarraitutzeko
 argidotu baginduzten,
 argaltasun ta zitalkeriak
 zertan ez ditugu uzten?
 Ondamutasun ta griña txarrai
 zergatik diegu eusten?
 Gerra-kontua beste gauzarik
 iya ez degu entzuten...
 Agintariak, begira gero,
 zer lan egiten dezuten!

Kristau jatorrak izanagatik
 asko daude gelditurik,

beren bizitza ta izaerak
 orretara bearturik,
 irakurrizten ezdakitenak
 ta ez aditzen oiturik,
 gizon argidotarren artean
 maiz izaten dan konturik.
 Orregatikan ikusten dira
 askotan txit beroturik,
 ezer balio ezduten gauzak
 oso aunditzat arturik,
 edo auudiak ezerezera
 beren ustez biurturik;
 erabaki nai eta inola
 itzikan eziñ neurturik,
 beren antzeko aditzallea
 bullaka iya gorturik;
 ta berak duten trakeskeriaz
 azkenean asperturik,
 altxatzen dira eserlekutik,
 atzaparrak goititurik
 ta asten dira elkar zanpatzen
 ukabilltzarrak loturik.
 Ustez jakite zerbait duena
 oyeri begiraturik,
 egiten duten baldarkeriaz
 gelditzen da arriturik,
 esanaz: — nola ezagutzen dan
 daudela atzeraturik!
 — Bai, egia da, ori geyenak
 daukagu ezaguturik;
 bañan, au errez eraman leike,
 ez balitz okerragorik;
 ayengatikan, guhitan oi da
 familietan lutorik;
 gizon aundien inozokeriz
 gaude onetaraturik.
 Nola nai dute ez izatea
 berentzako errenkurik!

— «Pax in terra hominibus bonae
 voluntatis,» —len esanik;
 — «ez degiozu besteri
 «zeretzat nai ezdezunik,
 «gizon-guztiak anai zerate,
 «jakiñ zazute azkenik,
 «ez dala inor Jainkoarentzat
 «aztu ta gelditzen danik.»
 — Badago kristau egiazkorik,
 txit ondo ez dakienik,
 oyek Jesus-en itzak dirala
 Berak legetzat emanik?
 Gañera denok barjakindean.
 dauzkagun gauzak izanik,
 da jakiñik ontzaz kanpora
 ezdala bide zuzenik,
 nola liteke arkitutzea
 aiñ dollorrik, aiñ zekenik,
 arrazoyaren lege santura
 erori nai ez duenik?
 Begira nago, ta ala ere
 eziñ det sinistatu nik,
 kristau artean arkitutzea
 orrelako txartasunik.
 Zertako dira erakusleak,
 zertan egiñ ortan lanik,
 arauedari ez ematekoz
 jakintsuak aitormenik?
 Aundi gaiztuak diran tokian,
 ez eskatu, txiki onik!

Leundu gabe oraindik dauden
 gizon illun ta zakarrak,
 bizi diranak atzeratuak
 diralako basatarrak,
 ikusten dira beren artean
 luzaturik atzaparrak,
 lagundutzen ez diotelako

izketan mingaiñ baldarrak,
 edo trakestu dituelako
 arduak edo patharrak.
 Bañan orien egiñpideak
 izanagatikan txarrak,
 bestek gutxitan nozitzen ditu,
 baizikan beren bizkarrak.
 Aserretzera iritxitzean
 gizon aundi ta azkarrak,
 utsa litzake ortaratuko
 balira berak bakarrak;
 ordea oyeke jotzen dituzte
 gerra-soñuko adarrak,
 deituaz gazte sasoi dutenai,
 utzirik ume ta zarrak,
 ta emakume indar gabeak
 kendurik beren senarrak;
 kupitu gabe ama gaisoen
 zizpuru eta negarrak
 ta gizonari deitzen dioten
 emazteen deadarrak...
 Gisa orretan naspillaturik
 pakean zeuden baztarrak,
 bukatzen dira dama kutunen
 abo politeko farrak,
 itzaldurikan begi alaien
 dizdizarizko txingarrak.
 Aitonak makur, amak auldurik
 ta goseak iltzen aurrak,
 nola ez daukan zer kendurikan
 len tititsu zan bularrak
 zergatik kolko oparotsuak
 gelditu diran medarrak.
 Lengo arto ta gari-soroak
 estalitzen ditu larrak,
 eta etxean ziran jankayak
 kiskali su eta garrak,
 arkiturikan lurperatuak
 nagusi eta maiztarrak.

Baleike iñor ontaratzea
 munduau bizi bearrak?
 Begirozute al bait kupidaz
 O, gizon argidotarrak!

Esaten da, ai! bearrezkoa
 dala iñoiz gerratea!
 Zeñek naiko du bere amari
 iñork miñik ematea?
 Ez da orduan arrazoikoa
 beraren alde joatea,
 balditi oskaitu albaliteke
 egiñ dioten kaltea?
 Bai, au da seme leyal guztiak
 daukagun borondatea.
 Bañan, zertako da ipintzea
 lurra odolez betea,
 isurtzen dana, geyena bada
 gaitzik gabeko maitea?
 Ez da ohea beste dierrri
 batek artzea parte,
 ta egiazko juez egiñik
 kulpaduna bereiztea?
 Merezi badu, kendu bizia
 edo erantsi katea;
 gaizkirik egiñ ezduenari
 ohea da esatea:
 — zurekin ezdet zer ikusirik
 ta etxera joan zaitea.
 — Ama leyalak, beti naiko du,
 seme onak izatea;
 txarkeri gabe, albaldinbada,
 arrazoi eramatea;
 zergatik gerrik onena baño,
 beti obe da pakea.

Izutzen gera neguko arrats
 ekaiztsu ta illunean;

oñazkarren su errabitsuaz
 trumoi t'arrijas unean,
 itsasoaren orro-burrumba
 iritxitzen zaigunean,
 ujola edo sua gallentzen
 ikusten ditugunean.
 Ikaratuak arkitzen gera
 gaitz bat datorkigunean,
 sosegu edo lasaitasunik
 iñon ezdaukagunean;
 beldurrez eta larritasunez,
 beti estutasunean,
 gure bizia ain da tristeia
 pakerik ezdegunean!
 Ta, ala ere, gañera gerok
 gerra piztu azkenean?
 Aitor dezagun inundutarrak ez
 gaudela zentzu onean,
 guda, burruka eta bekaitza,
 maiz darabiltzkigunean...

Bañan, oraindik, sartu gintezke
 anbat bide zuzenean,
 sinistu eta pentsaturikan
 Maisuaren esanean;
 begiraturik nola negua
 igaro ta ondorean,
 itsaso ta lur, landare, lore,
 denen alaitasunean,
 eguzki gaxo, txori joxtallu
 aize epel bigunean;
 gau izartsuan illargiaren
 begirakun txukunean;
 errekatxoen mur-mur-soñuan,
 nonnai, goian eta bean,
ori guztiya pakea dala
 ta askoz gisa obean,
 gizona aisa bizi leikela
 arrazoiztutzen danean;

len txarrerako ainbeste griña
 onerako duanean.

Armak utzi ta aitzurrak artu
 eta soroan lanean,
 edo bakoitzak zerbait mesede
 egiñ lezakeanean;
 aita ta ama, senar-emazte
 ta aurrak aldamenean,
 otorduetan ta arratsean
 bildutzen diradenean
 senide, aide t'adiskideak
 maitaro datozenean,
 pake santuak elkarganako;
 dakarren naitasunean,
 munduan izan gintezkeala
 gu zorientasunean,
 lagun urkoa bear bezela
 maitatzen dakigunean...
 Otoitz egiñaz bukatutzen det
 Jainkoaren izenean,
 dollortasun ta gaitzak kendurik
 pakezko osasunean,
 Berak ipiñi gaitzala, arren,
 denok anaitasunean.

LABURGOA

— Gerrik onena zer da azkenik?
 — Da, doakabetasuna;
 biotz gogorren zitalkeria,
 pozoyezko erantzuna;
 arlotegitza ta oñazea,
 gosea t'eritasuna;
 eriotza eta infernua...
 — Ta, pakea?
 — Osasuna.

Amets bat

Ni jayo nintzan Euskal-lurreko
leku pozgarri abetan
eta Euskera irintsi nuben
lenbiziko arnasetan
amak siaskan nedukanian
edo bere besuetan,
kontu politik esanaz beti,
kantatuaz batzubetan,
geren aitonak moldatutako
itz neurtu ta bersuetan.

Neri begira eziñ aspertuz
antxen, ordu osuetan,
semetxuaren bizigarriya
berak bere petxubetan
emanaz, azi ninduben aiñ
izaera goxuetan,
non egundaño etzaidan aztu
geroz nere pausuetan,
iñoiz arkitu izanagatik
bizitza erosuetan:
ainbesteraño baturik negon
neronen gurasuetan
ta txikitatik. nere onduan
ikusitako gauzetan;
bañan etsayaz miñ artzen nonbait
gure poz ta jolasetan,
argatik gerok batere kulpik
ez gendubela ezertan
txit urrutira-joan biarra
izandu nuben batetan,
oso gazterik arkitu nintzan
Amerikako Panpetan
ta bizimodu txit erosua
iduki arren an bertan,

nere biyotzak etziran uzten
sekulan ere paketan,
iduri zuben berriz eguak
neukazkiyela anketan:
esaten da, bat bizi leikela
ondo alderdi danetan,
—bai asetzia beste gauzarik
ezpadu artzen arretan—;
bañan gizonzk odol pixka bat
baldin badu errayetan
eta txikitan bizitu bada
esan dan modu ayetan,
egunaz zerbait atzendu leike
darabiltzkiyen lanetan;
bañan pentsatzen jartzen danian
bakardadian gaubetan,
zenbateraño supritutzen dan
nik ondo progatu det an:
iñola ezin pentsatu nuben
nere lurrian bestetan,
eta, ara zer gerta zitzaidan
arrats batez ametsetan.

Amets eragiñ ziran
neukan desiuak;
non artu ordurako
arrats artan luak,
beriala zabaldu
zizkiran eguak,
ta lagundurikan
betiko leluak,
ixtan, patez igaro
nituben leguak,
mendi eta zelayak
tontor da zuluak;
legor eta bustiyak
lur ta itsasuak,
laño eta odehyak
erri ta basuak,

batere neke gabe
 egiñaz pausuak,
 neretzat bide denak
 ziran erosuak:
 inbiriya ziraten
 aideko usuak,
 atzian geldituzten
 ziran balazuak,
 ta etziran segitzen
 tximistaren suak;
 eziñ busti. ninduben
 euri erasuak,
 aitu ziraden traba
 eta arazuak;
 urruti egon arren
 nere gurasuak,
 Amerikan zabaldu
 orduko besuak,
 biyen tartian artu
 nituben gaxuak.
Nik.— Ama!... Aita!... amatxo!
Amak.— Nere seme!!... semetxo!!
 Nere besuetan... o!
Aitak.— Mutill, emen aiz?
 Nola ago?
Amak.— Ai! Eutsi, nere xeme...
 muxu bat, onlaxe...
 ma, ma, berriz, ere bai,
 ma, len bezelaxe...
 jango zinduzket dana,
 aren nago gose...
 auxen da zoramena,
 ni eziñ naiz ase...
 Nere seme laztana,
 ondo zaude noski?
 Ni illko ninduke zu
 ikustiak gaizki...

Sekulan ez det izan
 ai! onenbeste poz,
 argatikan begiyak
 bete zaizkit malkoz;
 bañan biyotzetikan
 aiñ eztiro datoz,
 farrez baño geyago
 gozatu det askoz;
 nere seme ederra;
 eldu berriz, atoz.
Nik.— Ama! aita...
 aparte bizi beraz
 onenbeste naita!!
Aitak.— Mutill auxen nai nikan,
 oraiñ emen ago
 ta ez dek noski berriz
 asmorik izango,
 gure aldamenetik
 joateko geyago;
 ez aldiguk orlako
 penarik emango!
Amak.— Zer da, nere senarra,
 zer da kontu ori?
 Geyago orlakorik
 begira gero neri
 aipatuzten banazu!
 Atoz; Pello Mari;
 laztan gozo bat, muxu...
 orlaxen... amari...

Nere seme ederra,
 au poza eman diak;
 iya ler eguiñ nikan
 nere barrunbiak!
 Ama guztiyak gaituk
 semien zaliak,
 bañan nork izateizkik
 onlako aliak?

Nik eguiño nizkikek
millaka galdiak,
nekatuba ez baldiñ
baeuka biriak,
bañan nola egongo
aizen logaliak,
ondo gobernatuta
oyera joan biak.

Denak lotan , zioztik
ire senidiak,
—i ezkeroztik sortu-
tako landariak—;
bigar gonbidatuko
dizkiyat aidiak
ta inguru-mari-
ko adiskidiak,
pobre izan arren ez
gaituk eskaliak,
zer jana bazedukak
gure sukaldiak;
bañan nik badizkiyat,
mokaru obiak,
amariyo txokuan
iretzat gordiak,
umotutako sagar
eta udariak,
jarri ezkeroz iñork
ikutu gabiak...
Ia semetxo, muxu
bat eman akiak,
goxatzen aukanian
oyeko pakiak,
ayek janaz kontubak
esango nazkiak...!
Aitak.— Zer goguangerriya
dan gaurko eguna!
auxen da suertia

izandu deguna!
etortziaz gañera
gure seme ona,
guk etxian ostatuz
daukagun amona!...
AmAk.— Iya ez nintzan artzaz
oroitzen, gizona;
gure mutillak eman
digu poztasuna
dala meriyo neukan
burutikan juna.
Uraxen da xarra ta
polita zegona!
begiyetan aldizka,
zer alaitasuna!
bañan galdu xamarra
dauka osasuna
edo barrenen zerbait
berak nai eztuna.
Suspiriyo batzubek
ixilik entzuna
nago berari, eta
pentsatzen egona:
— Atxo xar polit onek
zer ote du Jauna,
semien bat agiyan
aldegiñ dubana?
Ainbeste begiramen
neukan beregana,
ikusirik aiñ xarra
garbi ta txukuna;
berrogei arabakiz
konponduba gona,
alde danetara aiñ
modu polit-duna,
diruri aingeruben
kolkoko katuna.
Kontatu digu bere
bizitza astuna

(Guk zer baliyo degu,
ura da iztuna!)
bañan erana dago
negarrez aipatutzen
du etorkizuna.
Nik oro nola deran
txit biyotz biguna,
berialaxen artu
diyot naitasuna,
eta galdeturikan
al beziñ leguna:
— Ama, berori.zein da,
anbat alarguna?
— Erantzun dit esanaz:
— Ni naiz *Euskalduna*.

Onen ondoren, amak
agindu bezela,
eskuban arturikan
piztu ta kandela
ta esanaz Jainkuak
gaubon ziyotela,
zai nedukan oyera
joan nintzan berela,
amona xar on ura
goguan nubela.
Erantzi ta maindire
tarteko onela
goxatzen, iya luak
artuban neguela
ta begiyak itxiyak
nedukazkiyela,
golpez ikusi nuben
argituba gela,
eta erdi erdiyan
txutik zeguela,
amona xar bat, diz, diz,
egiten zubela,

zeña izketan asi
zitzaidan onela:
— Ama Euskera naiz, Pello Mari,
etzaitzela bildurto;
kezketan nator beste aldera
ote zeraden biurto.
Ainbeste semek iges egin dit,
iya naiz negarrez urto!
ez ote dezu zuk ere naiko
nere malkorik legortu!

Au aditzian odol guztiyak
ur biurto zitzaizkian
eta saltatu nintzan oyetik
zergatik negon gaizki an,
esanaz: — Ama! bere lurrian
beraz berori eskian?
Beria nau ta agindu bizait
nik zer egiñ nezakian.

— Gauza aundirik etzenezake,
ezagutuzten det ori;
urruti izan dan batentzako
franko lan zalla diruri;
bañan eztiyot nik eskatuzten
eziñ dubenik iñori,
eta ara zer agindutzeko
asmoa daukadan zuri.

— Eskutik eldu ta muñ emanaz
bertan belaunikaturik,
erantzun niyon: Ama, agindu;
ez izan nitzaz ardurik.
Beraz berorren lurrian dago
Euskera iya galdurik?
Ni beria nau eta ez det nai
kontzientziko kargurik.

— Diyozun aña maite badezu
zartu dan Ama Euskera,
billa ezazu Euskal-Erria
izendatzen dan papepa;
ura da nere bizi-lekuba,
ez det nai andik atera;
seme leyalak an biltzen zaizkit
joan zaiztez ayen artera.

Ama Euskerak au esan ziran
jarririk. begi alayak
orreatikan nakar onera
berari lagundu nayak;
gutxi nezake, oso txikiyak
dira nik dauzkadan gayak,
bañan pozkiroz egiño ditut
gaubak egun, aste jayak,
leku pixka bat Euskal-errian
eskatzeizutet, anayak.

Limosnatxo bat

Mutill koxkor bat itxu-aurreko
zubela aldamenian,
gizon burusoill bizar-zuri bat
bi makuluren gañian,
kale eskiñan ikusi nuben
iñora eziñ joanian;
ta bera nor zan jakiñ nayian
inguratu nintzarian....
limosnatxo bat eskatu ziran
Jainkuaren izenian.

Zerbait ernanaz galdetu niyon
altzan modu onenian,
jayotzatikan al zeukan ala
gaitzak artuba mendian;
erantzun ziran: ez, semia, ez,
nik sasoya nubenian,
ez nuben uste iritxitzerik
onetara azkenian ...
gaur limosna bat eskatutzen det
Jainkuaren izenian.

Eta seguitu zuben esanaz:
— lengo gerrate denian,
ni aurren xamar ibiltzen nintzan
beti edo geyenian;
nekatu gabe, aisa igoaz
aldapik luzienian;
etzan burura asko etortzen
gu ala gebiltzarian...
gero limosna eskatutzerik
Jainkuaren izenian.

Odolak bero eta buruba,
 arrua daguenian,
 edozein moduz sartutzen da bat
 alako itxumenian,
 atsekabe ta negar-samiñak
 badatoz ondorenian;
 nola erebait batek biziya
 utzitzen ez dubenian...
 limosnatxo bat eskatu biar
 Jainkuaren izenian.

Iñoiz pentsatzen nere artian,
 ni jarritzen naizenian,
 gaur ere asko dirala joango
 lirakenak zuzenian,
 ez luke inork sinistatuko
 zer pena ematen diran..
 Ai!, orla nintzan ni ere sano
 ta gazte nenguenian...
 gaur limosna bat eskatutzen det
 Jainkuaren izenian.

Ai! txohakeri asko egiten,
 da zentzurik ez danian,
 sinistra zazu ur au pasia
 daukanaren esanian;
 obiago da sasoi dan arte
 sayatutzia lanian,
 negar egiñaz ibilli gabe
 gero denbora joanian...
 limosnatxo bat bildu eziñik
 Jainkuaren izenian.

Txepetxa

Askotan esan izandu dute
 gizon ikastun argiyak,
 nola pixtiyak izan litezken
 gure erakuslariyak; .
 erlia da bat aipatzen dana,
 oi zer lan arriyarriyak
 jartzen dituzten gure aurrian
 onek eta txingurriyak!
 txepetxak berriz erakusten du
 ainbeste nola aik biyak.

Euskal-lurreko txoriyetan dan
 txikitxuena da bera;
 gaztañ kolore bakarrekua,
 nai bada ez da ederra:
 begi argiyak, buru xanpala,
 moko thenthia aurrera;
 gorputza motxa, anka laburrak,
 xaltokako ibillera;
 xalapartako egalariya
 eta kantari ergela.

Txotx batek aisa jasoko luke
 nola karga gutxi duan,
 bañan gustatzen zayo jartzia
 adar sendoxiaguan;
 amildu arren ez leike galdu
 dakiyelako eguan;
 bañan arkitzen baldin bada ere
 burnizko aldamiyuan,
 iru-lau aldiz xanpatutzen du
 seguru ote dagan.

Udaberriyan lendabiziko
 kabiya txepetxarena
 azaldutzen da ta ezaguna
 goroldiozkua dena,
 arbol gerrriyan, untza tartian
 du lekurik maitiena,
 ta gizon askok ikusitzian
 iritxpirian daguena,
 osan oi dute: — zer konfiantza,
 txori txar onek dubena!

Ta edozeñek esan lezake
 berari begiratzian,
 arretarikan ez dadukala
 egiñ leyoken gaitzian;
 ez-iduriyan ark kabiyari
 beste zulua atzian
 egiten diyo, andik joateko
 aurrerakua tapatzian;
 erakutsiyaz pentsa zagula
 nola atera sartzian

Urte Berri

Euskaldun jator On Luzio Kortajarena-ri, donkituba

Ogeigarren eunkiyan
 Kristauben bizitzan,
 Bi urte igaruak
 Dauzkagu desditxan:
 Begira dierriyak
 Zer nola dabiltzan,
 Elkar purrakatutzen
 Nonnai arakintzan
 Aurreratutzen guaz...
 Txangurruben gisan.

Gizon eta erriyak
 Dabilta bildurrez,
 Elkar zelatatubaz
 Legorrez ta urez;
 Itz ederrak esanaz,
 Barrendik gezurrez,
 — Zeiñ dirade gaiztuak?
 Bestiak bai, gu, ez...
 — Indarra nagusi ta
 Gogorrena juez.

Aurreratu dabela
 Gizonak lurrian;
 Esaten da mirari
 Askoren aurrian;
 Baiñan gizatzarraren
 Biyotz gogorrian
 Eta arro dollorren
 Zentzu laburrian,
 Aunditasuna dago
 Eskumuturrian.

Asko aurreratu da
 Bañan zertarako?
 Ez bada naitasunik
 Elkarrenganako?
 Atzaparrak dabiltza
 Biyurturik kako,
 Bestientzat bezela
 Euskal-errirako...
 Ez degu arrazoyik
 Gutxi geraldako.

Gutxi! Ju, ju... Eztakit...
 Ala ote gera?
 Begiratubagatik
 Askok goitik beera?
 Gu ezguaz beñere
 Besteren kaltera,
 Ta, zeñek daki nola
 Gintezken atera,
 Bilduko baginake
Zazpiyak batera.

Aundiyak izan arren
 Euskaldunak-neurriz,
 Nekatubak gauzkate
 Gauza lotsagarritz.
 Munduban garbiyenak
 Gu gera jatorriz
 Anayak, poz gaitezen
 Sortu giñan erriz;
 Agurtutzen zaituztet
 Denak Urteberriz.

Amerikako panpetan

Euskal-Erriko lur maite artan
 Jayo nintzan baserriyan,
 Itzal aundiko intxaur arbol bat
 Dago gure atariyan:
 Aren ondotik irten da noiznai
 Maldako gaztañariyan.
 Edo, sagarrik onenak jaten
 Luberriko sagastiyan,
 Arbol tartian bizitu nintzan
 Gazte denbora guziyan.

Denak utzi ta etorri nintzan,
 Lur au ikusi nai nuan!
 Aritz tantayak, pago lerdanak,
 Nola ez izan goguan!
 Orain arzantzian Ameriketian,
Arrantxo baten onduan,
 Eguna pasa larrian eta
 Jiratzen naizen orduan,
 Nere begiyak gozatzen dira
 Aldameneko *ombú*-an.

Ainbestoraño tristetutzen naiz
 Eremu zabal oyetan,
 Arbolak, mendi eta errekek
 Falta diran zelayetan,
 Non etorri ta eseritzean
Ombú-tzar onen zañetan,
 Edo igo ta osto tartian
 Bere adar bikañetan
 Ene! Amato! Nik nola esan
 Zenbat gozatutzen detan!

Txabol ondoko *ombú* laztana,
 Maitatzen zaitut gogotik
 Eta biyotza erdibitzen zait
 Joatian zure ondotik,
 Nere burura ekartzen dezun
 Oroimen gozuagatik.
 Zure itxura nai det ikusi
 Ez dizut eskatzen frutik
 Ni emen bizi naizen artian
 Arren! egon zaite zutik!

Nere lagunik maitatuena
Ombú laztana, zu zera,
 Argatik nator zure kolkora,
 Ni malkuak isurtzera,
 Iduriturik naramazula
Atariko intxaurpera...
 Beti izango zaitut, goguan,
 Bañan joan nai det osterera,
 Euskal-lurreko arbolpe artan
 Nere ezurrak uztera.

Aita-Semeak

Lagundurikan denoi
 Gugatik ill zanak,
 Seme, azi zaitugu
 Aitak eta amak,
 Beti zure gidari
 Izandu geranak.
 Orañ gurutze onen
 Oñean esanak,
 Ondo goguan artu
 Baituzu danak.

Zu Ameriketara
 Joatia emendik,
 Jaunak ala nai badu
 Zer egingo det nik!
 An ez dezu izango
 Aitik eta amik;
 Baña etzera galduko
 Noranaira joanik,
 Ez bazaizu aztutzen
 Gaur emen esanik.

Gorde zazu buruan
 Eta biyotzean,
 Aitak zer esan zizun
 Onuntz laguntzean,
 Bitarteko arturik
 Jesus gurutzean:
 Jaungoikua t'ai't'amak
 Batek aztutzean,
 Ez leike ondo izan
 Denbora luzean.

Ez nizuke utziko
 Joaten, egiyetan,
 Gure erlijiyua
 Ez balitz an bertan.
 Iritxiko baziña,
 Aiñ urrutiyetan,
 Erri ta eleizarik
 Ez dan tokjyetan,
 Oroi zaitetz Jainkoaz
 Leku guztiyetan.

Seme, izan goguan
 Zeue gurasuak
 Eta uzten dituzun
 Senide gozuak;
 Jayo ziñan tokiko
 Mendi ta basuak,
 Euskerazko otoitzak
 Edo errezuak,
 Erakutsiyak zure
 Amatxo gaxuak.

Iritxi da orduba
 Juan bear dezuna,
 Badakizu ait'amak
 Emen dauzkatzuna;
 Ez dezazula aztu
 Gaur neri entzuna.
 Itz baterako au da
 Eskatzen zaizuna:
 Izan zaitetz nonnai ta
 Beti *euskalduna*.

Perrando Amezketarra

Egon oi dira gordiak
 loriak
 Nik nai det billatzen saya
 usaya
 Eta arki leike errez
 berez
 Nola dakarkiyen legez
Loriak usaya berez.

Zenbat gauza on munduan
 txokuan
 Daude lurpian galdurik
 azturik
 Eta gelditzen dirala
 ala!
 Ez ditzagun utzi bada
Txokuan azturik ala.

Sasipietan egonak
 gizonak
 Diamante ta urrien
 lorien
 Antzera oi dira izan
 gisan
 Ai! zenbat ote dabiltzan
Gizonak lorien gisan.

Azaldu gabia ondo
 Perrando
 Zabaldu arren usaya
 Artzaya
 Bañan lezateke esan
 nor zan
 Amezketan da Tolosan
Perrando artzaya nor zan.

On geyena dan lekutik
 Zerutik
 Ez eskolan ikasiya
 jatxiya
 Zebilela ardi ondoren
 zuben:
 Perrandok suba barrumen
Zerutik jatxiya zuben.

Arek etzekiyen asko
 moldezko
 ta esku-izkribuetan
 letretan;
 Bañan ura zan Euskera
 bera
 Argatik nai det atera
moldezko letretan bera.

Nasketak

Lengo egun batian
 Juan eta Andres,
 inguraturik beren
 umez eta andrez,
 asi ziran izketan
 bullan eta oska
 bazirudiñ norbait jan
 zutela ozka.

Andre eta umiak
 gero etxera juan
 ta bakarrik gelditu
 ziran Andres ta Juan.

Biyak mintzatzen ziran
 ainbesteko suban
 jende ark nunbait txit miñ
 izan biar zuban.

Andresek onla ziyon:
 — adi ezazu, Juan:
 lengo oitura onak
 nora zaizkigu juan?
 — Lengo oitura onak
 nora juan diran?
 baziñaki bada zer
 su ematen diran...
 — «Zu» ematen dizula?
 — «Su» esan dizut, «su»
 zer euskaldun andaluz
 zerade berriz «zu»!

— Nik ori esan arren,
 euskaldun bikaña,

lur au maite detana
agiyan bik aña.

Nola esan nik zenbat
maite detan bera!
ikusten deranian
dijuala beera,
negarrez urtutzen da
nere biyotz beraa.

Gure ontasun danak
dizkigute ostu,
gero sutan gaudela
nola ordia oztu?

Guri bildu zaizkigu
urtiak gañera
ta semiak soldadu,
eraman gañera.

Eziñ gusto emanaz,
ainbeste erori,
guk, zer egingo degu?
lurpera erori!
Nere emaztiari,
begira negon atzo,
gaztia dalarikan
biurtu zait atso.

Txardiña zarra jan ta
gañetikan ura
nola onduko zayo
kolore txar ura?

Ezurretan barrena
sartu-zayo otza,
gau guztiyan badegu
eztularen otsa.

Seme bat du ta bera
soldaruskan sartu,
bat denbora baño len
nola ez bada zartul

Oraindik gaztia da
urtez eta illez,
buru dana betia
biar zuben illez,
ortzak ere jua zaizka
indar danak illez.

Aren kolore onak
zeduzkanak igez
egiñ diote noski
sekulako iges.

Len pozez mendiraño
oi zana atera,
gaur ozta azaltzen da
etxiako atera.

Beldur nintzan gaitz ura
geiegi eltzia,
ta salda onarekiñ
jartzekoz eltzia,
biarrezkua nuben
zerbaiti eltzia.

Ill nituben lau ollo,
ollarra ta aatia;
bañan nere andriak
eziñ pasa atia,

Beyak ere esnerik
etzedukan iya,
zergatik jaten zuben
zingirako iya.

Onelakoxe danak
etorririk guri
iya igartu gera
len geundenak guri.

— Zure koitak ixilik
dizkitzut aditu,
esan dezu nekian
zerala aritu,
lengo ondasun danak
ala-ere aitu,
sinista zazu ez naiz
batere arritu.

Ni gauz oyen ganian
izketan astian
ari neike ixildu
gabe bi astian.

Nik guztiyak esango,
banizkitzu zuri,
izubak ipiñiko
zinduzke aiñ zuri
non egingo zenduken
zuk, ezikan eze,
ikararen indarrez
balantz edo ese,
ta lurrera erori
igar eta eze.

Nik ere banituben
lau bei ta bi ari,
gañera berdumenak
zenbait libra ari,
semeari esanaz
«mutill», saya ari;
danak eman giñuzkan
zure etsai ari.

Nik ere banituben
ala ta botia
diana dadukat aiñ
urruti botia,
gomak ez luke egiño
aiñ luze botia.

Orañ etorri zaigu
bizi-modu zalla,
galdu gendubelako
len gendukan salla.

Lo egiteko daukat
oirik ez ta aska,
alperrik da nai arren
memoriya aska,
ill arte bizi biar
burubari azka.

Izugarrizkua zan
gizon ayen mintza,
argatikan ziraden
— era orlan mintza,
aserrez gorriturik
aurpegiko mintza.
Ayek esango zuten
geyagore anbat,
bañan ezin zeikian
beti egon an bat.

Argatik ez nioten
geiago aditu,
ta neronek somatzen
ez det nai aritu.

Noizbait

(Ordañetan)

Geronimo Elizegi,
Zure «Oroimenak»
Pozkidaz bete ditu
Gure barrenak;
Goitaltxatu gaituzu
Otaño-tar denak,
Ingurukuak eta
Urruti gaudenak;
Bizi geradenak,
Ta ill ziradenak,
Pozak eta penak,
Gure kastarenak.....
Ar itzatzu eskerrik
Bereziyenak.

Elizegi, altxatzen
Gaituzu txit gora;
Zeiñ ezdute gauz oyek
Uzten gustora!
Gaur ez merezi arren
Orrenbeste onra,
Irabazten sayatu
Gintezke gerora:
Guk ortik kanpora
Ai, zenbat denbora!
Bildu gabe iñora,
Lagunen ondora...
Poza da ekartzia
Batek gogora.

Erabaki zerade
Modu bikañian,
Askok iritxiko ez
Luken añian,

Bederatzi puntuko
Doñu apañian;
Beragatik zenbaitek
Zauzka mingañian;
Nik beiñik beñian,
Aiñ gogo fiñian,
Agertu danian,
Euskal-jardiñian,
Lore berri alai bat
Arantz ganian.

Gure euskal jardiña
Arantzaz josirik,
Arritzeko da nola
Dagon bizirik;
Orrenbeste penatzen
Ama ikusirik,
Bere semiak eziñ
Geundezke geldirik:
Guk zabar utzirik,
Ez ark merezirik,
Daukagu jatxirik
Ta eziñ altxarik,
Zergatik batzubek ez
Duten lotsarik.

Kizkurturik jarritzen
Zaizkit atzaparrak,
Gogoraturik amak
Dauzkan negarrak;
Ez eskenñitzekotan
Ditugun indarrak,
Zertarako gerade
Aiñ seme zabarrak!
Ondu bitez txarrak
Ta gizondu auarrak.
Leyal ta azkarrak
Puskatu amarrak...
Ez gera esker gabiak
Otaño-tarrak.

Aita ta anaya ill
 Ziran ezkerotzik;
 Bersuak illunpian
 Gelditu zaizkit,
 Nola etzetorkidan
 Inondikan pozik,
 Zure oroimen onak
 Ederki datozkit;
 Orain ere ortik,
 Gure sorleikutik,
 Betiko txokotik...
 Lagun zarretatik...
 Guztiyai eskumiñak
 Gure partetik.

Gu ta gu-tarrak

«Zer da Euskera, nor euskaldunak,
zeiñ, ta nongotarrak dira?»

Galdezka daude atzerritarrak
alde ontara begira,
mundu guztiyan bere berdiñik
ez duben Euskal-errira.

Eziñ ikusi gaituzte ondo,
irten gaitezen argira,
iñork mantxarik sortu ez dezan
gure jatorri garbira.

Oroitzxoak

Lenago anbat aintzat artzen ez
ginduzen gauza guziyak,
ainbesteraño edertzen ditu
oraiñ eziñ ikusiyak:
Euskal-erriko mendi ta zelai,
ibai, arkaitz ta sasiyak
beñere eziñ aztu litzake,
ayen tartian aziyak.

Urruti zaude eta zalla da
ni zugana irixtia;
onenbeste nai dizun batentzat
zer bizimodu tristial!
Alibiyo bat bakarra daukat:
ametsetan sinistia;
Zu ikusteko noiznai asko det
nere begiyak ixtia.

Sasi tarteko lore eder bat
bezela dago Euskera
eztakit nola oituratuzen
geran txokuan uztera
esku on batek beñ aterako
baluke erakustera,
ez det bildurrik larperatuko
litzakianik ostera.

Auntza larrera

Euskal biursari denai donkituba

Baserri eder bat, aitak utziya, betia zuben.
Soro zabalak, baso bikañak, mendi galantak, sagasti oparotiyak.
Ikulluba bei gizenez, txal guri-guriz, eta zekor mardulez betia.
Artalde ugariya larrian, naiko arkume ta gazta, saltzeko, eta aari
talkalari aundi bat etxian, ardua eraten zekiyena.

Gañera —esan oi zan, bazubela lakari bat urre, eta berak ere etzu-
ban ukatzen.

Bi morroi; baseri-lanetarako, eta artzai bat, irurak zeñ baño zeñ
languilleguak eta itzero jauna eta beori esaten ziyotenak.

Biarko!

Inguruko auzotarrak, (bere maiztarrak batzuben) denak berorika
itzegiten ziyoten, aserretu etzediñ.

Etziyon iñori dirurik prestatzen, baña zan konseju emalle izuga-
rriya.

Berrogei ta amar urte zituben eta ezkongai zeguan.

Etxeoandretzat zeukan, irurogei urteko izeba neska zar bat,
zeñak egunaren erdiya pasatzen zuban errezatzen, eta beste erdiya erri-
tan.

Martolo jauna delitzen zitzayon gizon oni.

Inguruko baserririk txarrenetako batian bizi zan, Borda izenda-
tzen zan gizon argi bat, berrogei urtekua, bere emazte Opathoni, lau
seme eta iru alaba alayen lagunkidan.

Borda au zan bersolari onenetako bat, eta bizi zan txit arlote,
bañan kontentu eta alegere.

Etzan eskatzallia; miñ ematen ziyon iñor biartziak; etzuben nai
emalliaren mende jartzia bere libretasuna.

Au bakarrik zan, ingurumari artan, etxealdeko nagusiyari,
Martolo Jaunari, zuka itzegiten ziyonik.

Egun batez, otabar batzuek ebakitzen ari zala, aizkoraren kirtena
autsi zitzayon gure Borda-ri, eta, nola eskuutsik gelditu zan, joan biar

izan zuben Martoloren etxera, aizkora bat presta zeyoten, kirten berri bat egiteko.

Dan! dan! jo zuben atia, eta, azaldu zitzayon nagusiya bera.

— Jainkuak dizula egun en, Martolo.

— Bai zuire, Borda. Zeir zabiltza?

— Ementxe. Gurdi bat ote ebakitzen ari naizela, aizkoraren kirtena autsi zait eta, berri bat egiñ ote nezakian nator.

— Ez aldezu otesegik?

— Otabarrak ebakitzen ari naiz ordia...

— Otabarrak edo *otatrabak* maiz izateitu zenbaitek.

Beira zazu, Borda, zu gizon on-bat-zera, gañera famili aundiya daukazu, eta nik pozik lagunduko nizuke askotan, baño, baño...

— Zer da?

— Ze izango da! Bersolariyak txalo asko irabazten ditu, baño diru gutxi.

— Tori, okolo eskaliak sekulan eztu berso bat bakarrik moldatu, bañan...

— Zuk berriz geyegi.

— Baliteke.

— Buruz azkarrak zeratelarik, zer umiak zeraten bersolari denak! eta zenbat eta obia, ura ta umego.

Txoriyai segika dabillen umiak, mandatuba berandu egiten du beti, eta geyenian gaizki.

Buruba bersoz betia dabilkin gizonak, maiz izango ditu esku utsak. Zerura begira dabillanak, sarritan egingo du estrapozo. Ametsetako irabaziyak, esnatzian ariyo.

Au zuk, nik baño obeto dakizu, Borda. Ez da egiya?

— Ala diruri. Ni beti lanian bizi naiz, dakizun bezela, ez naiz gas-tatzallia, ta, ala ere, sekulan ez det txanpon bat nere mendian.

— Bersuak dute kulpa guztiya. Utzi zazu grña galgarriyori alde bat, eta segi zayozu lanari, *lanian pentsatubaz*.

Orañ, tori aizkora, ar zazu otesega au ere eta zuaz zere lanera.

— Neri bersuak gustatzen zaizkit, bañan zuk bota dituzu naikua. Asko dezu.

Nik ikusten badet nere esan onak zintzo egiten dituzula, etzaizu paltako lana ta irabazpidia.

Akorda zait zere familiyaz.

Eguingo dezu nik esan bezela?

— Sayatuko naiz.

Borda gizagajua, lotsaturik, itzuli zan berriz otelarrera, bero artian esanaz: Arrazoi ote du gizon orrek?

Orañ, erortzen naiz kontura, egiyaz, ez derala ezagutu bersolari aberatsik, eta lengo zarrakgatik ere beti entzun izan det, oso pobriak zirala.

Ez ote zayo Jainkuari bersorik gustatzen?

Edo, au ote da sari bat, dirubaren orde ematen diguna?

Biyak eskatzia anbat geyegi litzake.

Martolok diyo, asko derala bertsoz.

Proga zagun Martoloren konsejuba.

Igaro ziran zortzi egun; amabost, illabete.

Bordaren etxian etzan sentitzen, len beti oi zan bezela, kanta otsik.

Aita ixildu zanian, mututu ziran ama ta umiak.

Auzuak arriturik zeuden, zer gertatzen ote zan.

Martolo bakarrik zebillen txit kontentu, pozez arrotuba, egiñ zuben azañagatik.

Illabete t'erdia bezela zan, Borda, Martolo-ren konsejubakin burruka zebilela; larunbata zan eta gure bersolari izanduba joan zan Tolosako merkatura, lau sagarlandare bizkarrian zitubela, ayen baliyua-rekin, gastuba pagatzeko asmuan.

Saldu zituben landariak, bosna errialian, eta bere duro aundiya poltsan zubela, sartu zan amaiketakua egitera, Martolo larunbatero joan oi zan ardandegian.

Eskatu zuben kuartillu bat ardo; eskeñi ziyon Martolori, eta onek atera zuben beste kuartillu bat.

Nola Borda gizagajua etzuben aspaldi artan ardorik progatu, aiñ gogoz eran zuben, non asi zitzayon buruba pixka bat berotzen.

Atera zuben duro aundi eder ura, bere gerrikuaren muturretik, eta esan ziyon tabernariyari:

— Ekar zazu kuartillu bat geyago, eta tori, kobratu nere kontuba.

— Aiñ gustatu zitzayon Martolori, Bordaren joera, non beñere ikusi etzitzayon beziñ arpegi alayarekin, rrau, altxa zan bere alkitik eta esan ziyon eskuba luzatubaz: — Bejondaizula, Borda! Ekatzu bostekuori. Ez nizun nik esaten? Ara or bost peztakua; len txanponik etzan

tokiyan. Ai, nere konsejubak lenago artu izan bazindu! Zenbat ontza-koren jabe ote ziñan oraingoz!

— Sagarlandarien diruba da au, Martolo...

— Bai, badakit ezdala bersuena.

Zuk konsejurik eman baño lenago landatubak ziran, *zea*, Martolo.

Kantari ari nintzala aldatu nitun...

(Ekatzu beste kuartillu bat, tabernariya.)

— Amaiketako aundiskua egin degu, Borda.

— Gure neurtzallia, nor da?

— Ara, ara gure bersolariya berriz piztu.

— Ez dezazula sinistu,

Bersolariya ez da ill,

Bañan oso gaizki dabill

Illabete ta erdiyontan

Ay! Damutu zait prankotan!

— Zerena dezu damuba?

— Zuk sartutako amuba

Daukat barrenen gordia;

Aterako det ordia,

Tximista demoniñuau,

Bestela penak ilko nau.

— Beste gizonik ziñala uste nuben, Borda; esker ederra ematen dirazu! Ezagun da dirutu zerala... Aizkorak saltzen dira Tolosan.

— Len ere obe izango zan,

Emendik eraman banu,

Eman dit amaika damu

Zure etxetik irtenak....

Aizkorak eta kirtenak...

— Gero izan zaitez onal!

— Zaude ixilik, gizona,

Eta urrengo batian

Konsejubak ematiana

Begira ezazu zeñi;

Ez neri berriz eskeñi

Kirten okerrik zuzentzat,

Gorde itzatzu zeretzat.

Biyar goizian, atzera,

Joangoira zure etxera,

Aizkora ta otesega,

Eskerrikasko gañera.

Ta konsejubak ordañez,

Geldi etzaitezen gañez,

Emango dizkitzut aurki

Eta goguan iduki.

Ez pentsatu kalterikan

Egingo dizutenikan

Neri zuriak. bezela,

Bildurtu etzaitzezela.

Martolo, gaur nere txanda,

Lenago zuria zan da.

Odolkiyak ordañetan

Izateira lur onetan.

(*Kantari*)

Nola zu jayo ziñan

Aberatsengandik,

Zerorrek ezertxore

Egiñ gabetandik,

Oparo datorkizu

Jakin gabe nondik;

Bizitzia zer lan dan

Ez dakizu oraindik.

Ikustak engañatzen

Du bat gogotikan,

Begiratutzen badu

Beti txit goitikan.

Biria ez da ondo

Neurtzen balkoitikan;

Pixkabana ikasten da

Ibiltzen zutikan.

Konsejubak ematen

Kontu biar da txit,

Ontzat artutzen ditu
Askotatik gutxi;
Itzez buruba bete
Ta eskubak utsik,
Zeñi gustatzen zayo
Alako laguntzik?

Martolo, griña txarrrik
Ez daukat zugana
Ta ez txarrera artu
Esan dizudana;
Neretzat on ustian
Egiñ dezu dana:
Nik ez det gorrotatzen
Kulpik ez dubana.

Kontura erortzia
Nai nuke beinguan
Eta idukitzia
Betiko goguan:
Bi gizon igualikan
Ez gera munduban;
Argatik sentitzen du
Nork bere moduban.

Zure konsejubakiñ
Burruka, askotan,
Naspillatu naiz juan dan
Illabete ontan;
Iñon ezin bizirik
Ez esna ta ez lotan;
Ni lertuko nitzake
Ez kantatzekotan.

Itotzeko bildurrez
Uzteko urari,
Nola esango zayo
Arrai bizkorrari?

Ez dedilla egaatu
Uso azkarrari,
Eta ixildutzeko
Erretxiñolari?

Amorraya, jatorriz
Dijua urera,
Uso ta arranuak
Odoyen aldera;
Otsua sasira ta
Satorra lurpera,
Mitxirrika argira
Ta auntza larrera.

Martolok: Aizu, gizonak ere
Orrelatsu gera...

Bordak: Torizu bostekua,
Konturatu zera.

Eder bati

Triste ikusten zaitut,
 Mirabe garbiya,
 Beti izan zerana
 Lagunen argiya.
 Nora joan zaizu, non da
 Lengo far-irriya?
 Zer gertatutzen zaizu,
 Aur maitagarriya?

Izar ederrak diz-diz
 Nola egiten duban,
 Odeyik gabe urdiñ
 Dagen zeruban,
 Zuk oraindaño ala
 Egiten zenduban,
 Arantzen bat aldezu
 Biyotz saminduban?

Nere kabiya

(Baqtan-dar bati)

Lenbiziko arnasa
 Artu zan lekura,
 Zeñek eztu izango
 Joateko ardura
 Txoriyak kabiya
 Naidiyon modura,
 Nik maitatzen det beti
 Txoko eder ura.

Euskal-erri guztiya
 Maite det benetan,
 Nere anayak daude
 Probintzi denetan;
 Bañan Naparroako,
 Mendi alayetan,
 An jayo nintzan eta
 Ill nai det an bertan.

Elizondoko uri
 Maite ta laztana,
 Ona seme bat zutzaz
 Aztuko eztana;
 Beti eskatzen nago
 Jaungoikoagana,
 Ill baño len eraman
 Nazala Baztana.

Maisubari

Esaera zarra da,
 Iñoiz jakintsubak,
 Egiñ oi dituztela
 Txit gauza txatxubak;
 Zallak dira bildutzen
 Onra ta protxubak
 Nola ez du pentsatu
 Au gure maisubak!

Guk nai diyogulako
 Euskerari fidel,
 Ipiñitzen diguzu
 Bekoskua goibel?
 Asko dakizularik
 Gaizki zaude, Migel,
 Ezin biurtu leike
 Amorrayik igel.

Gerentzako degula
 Naitasun urriya
 Ta bestienganako
 Guztizko tirriya.
 Beraz orren zitala
 Da Euskal-errija?
 Ain txartzat aldaukazu
 Zere jatorriya?

Ezagun da erritik
 Urruti zaudena...
 Ez da gaitza euskaldunak
 Eskatzen dutena,
 Baizik izan dedilla,
 Ongi mundu dena
 Ta utzi deigutela
 Ostu zigutena.

Gutxik letzen dubela
 Euskeraz ta argatik
 Izkribatutzen dezu
 Erderaz-gogotik.
 Guk ez ta zuk badezun
 Maitasunagatik
 Edo kalte geyago
 Egitiagatik?

Jakiñik orkuak zer
 Tirri dabilkiten,
 Beñere ez dutelako,
 Egirik jakiten,
 Etxiñan nekatuko
 Lan oyek egiten,
 Ez baziña gaurdaño
 Bilbaotik irten.

Bilbaotik irten ta
 Salamanka-raño...!
 Noraño joan zerade
 Zu, Migel, noraño?
 Gu etorriyagatik
 Beste munduraño
 Uste det alderago
 Gaudela zu baño.

Labur gelditu arren
 Euskerazko lanak,
 Badira erderazkuak
 Zureganuntz joanak;
 Irakurri itzatzu
 Albadezu danak,
 Utzi gabe egiña
 Basaldua jaunak.

Zazpiak-bat

Zazpi aizparen gai dan oyala
 Ebakirikan erditik,
 Alde batera *iru* soñeko
 Utzirikan *lan*, bestetik,
 Goraiziakin berezi arren
 Bakoitza bere aldetik,
 Ezagutzen da jantzi dirala
 Zazpiak oyal batetik.

Oyaltzat artu zagon Euskera,
 Goraizitat Bidasoa,
 Ibai koxkor bat besterik ez da,
 Utsa balitz itsasoa:
 Elkarren urbill daude Zazpiak,
 Muga deitzen da «Pausoa»
 Zergatik izan bear ez degu
Famili bakar osoa?

Arbola baten zapietatikan
 Sortzen diran landariak
 Bezela gera, Bidasoa-ren
 Bi aldetako jendiak:
 Berdiñak dira gure jatorri,
 Oiturak eta legiak,
 Ama Euskerak magal berian
 Azitako senidiak.

Ama Euskera! Bero semeak
 Gu Ameriketean zenbat
 Arkitzen geran! ta urrutitik
 Maitiago degu, anbat:
 Emen ezdago Bidasoa-rik
 Ta beste trabik an ainbat;
 Ama maitia indartu dedin,
 Bizi bedi «Zazpiak Bat».

Amatxo laztana

Seme maite bat bere
 Amaren onduan,
 Anbat ez da oroitzen
 Zeñekin dagan;
 Argandik urrutira
 Joaten dan orduban,
 Gogoratzen da, amak
 Zer baliyo duban.

Ama, aita, lagunak,
 Erri maitatuba,
 Aiñ nago zuengandik
 Urrutiratuba!
 Eri daukat biyotza
 Penaz nekatuba,
 Eta falta zait emen
 Zeñek sendatuba.

Ama, ona seme bat
 Urrutira joana,
 Ama gabe inola
 Ezin bizi dana;
 Ama, zuk badakizu
 Maite zaitudana,
 Ama, barka zaidazu,
 Amatxo laztana!

Agur!

«Orfeon Donostiarra»ri

Agur, orain bi urte
Esan zirazuten;
Agur kantaridiya
Erantzun nizuten,
Agur ayek ezditut
Biyotzetik uzten.
Ai! bazeundeten txulo
batetik ikusten,
Nere animak nola
Agurtzen zaituzten